

Kaitseministeerium
info@kaitseministeerium.ee

Teie 27.03.2025 nr 2-5/25-00555,
3.1.1/25-0130/-2T
Meie 04.04.2025 nr 11-3.1/1582-2

**Arvamuse andmine Euroopa
julgeolekumeetmete sihtotstarbeline
rahastamisvahendile –
SAFE laenuinstrument**

1. ÜLDINE

Investeeringumahud, mida liikmesriigid kavandavad, on suured ja ajasurve all. Seetõttu tuleb kasutada erinevaid rahastamisallikaid, sh Eesti oma eelarve/maksutulu, Eesti oma võlakirjad, laenud arengupankadest nagu EIB, CEB, NIB, ning EL rahataskud, sh MFFi vahendid, sh SAFE jne. SAFE vaatest oleks kasulik instrumendi paindlikkus. Nõue, et kaasatud oleks vähemalt kaks liikmesriiki on mõistlik (et soodustada koostööprojekte).

SAFE on olemuselt ühine rahastamine, st EL võtab ühiselt laenu ja seda saab edasi välja anda EL tasandi lisandväärtuse tekitamise tingimusega. Vahel mõistetakse EL ühise võlakirja all ühist laenu võtmist ja selle ümber jagamist (nagu RRF 2020).

Võrreldes kaitsevõime ühise rahastamisega on suurema kaaluga teema koordineeritud lähenemine (defineeritud sihtotstarve, võimelünkade vähendamine) kaitsevaldkonna kulutustele, et saavutada suure tellija efekt, vältida kiiret hinnatõusu ja järkjärgult suurendada EL autonoomsust.

SAFE instrumendi rahastamiseks laenab turgudel Euroopa Komisjon. Krediidiriski katab (kui laenu saanud liikmesriik Euroopa Komisjonile laenu ei tagasta) EL eelarve. See risk on pigem madal. EL krediidireiting on kõrge mille tõttu tekib madalama reitinguga riikide subsideerimine intressimäärade kaudu. Leiame, et see on kaitsevõime suurendamiseks asjakohane ja proportsionaalne.

Eesti võib SAFE laenuvõimalust kasutada. Arvestades, et rahaturgusid mõjutav keskkond muutub praegu kiiresti, tuleb sellist võimalust konkreetsete investeeringute kavandamisel eraldi kaaluda.

Eelarvereeglite mõttes lisavabastust SAFE-laenudest finantseeritud kulutustele ei kaasne – kogu kaitsealane paindlikkus peab mahtuma 1,5% SKP sisse.

Järsk nõudluse tõus piiratud tootmisvõimsuste ja laoseisude puhul tekitab kaupade hinnatõusu. Seetõttu on oluline KAMi hinnang millises tempos on algatuses pakutud tegevusi/projekte/investeeringuid reaalne teha, et raha eest väärtust saada.

Kaitsekulutuste osakaal majanduse mahust on väga oluline näitaja EL ja NATO poliitilises diskussioonis ja üldises kommunikatsioonis. Samas võidujooks kindla protsendi suunas ei pruugi hinnatõusu tingimustes oluliselt suurendada reaalsel kaitsevõime mahtu.

2. MAKSUD- JA TOLL

Soovime, et Euroopa Komisjoni poolt 19. märtsil 2025 esitatud määruse ettepaneku COM(2025) 122 (edaspidi *määrus*) artiklis 20 sätestatud maksuvabastuse kohta selgitatakse järgmist:

1. Määruse ettepaneku punktis 2 on viidatud Euroopa Liidu asutamislepingu artiklile 122, mille kohaselt saab määruse vastu võtta enamushääletusega, samas maksu- ja tollivaldkonna (määruse ettepaneku artikkel 20) otsuseid tehakse ainult ühehäälselt. Soovime täpsustada ühehäälsuse nõudest erandliku õiguslikku alust.
2. Käibemaksudirektiivi kiireks muutmiseks, säilitades samas ühehäälsuse, on alternatiive (näiteks COVID-19 ajal võttis nõukogu väga kiiresti ühehäälselt vastu impordi ja teatavate tarnete ajutise käibemaksuvabastuse COVID-19 pandeemia reageerimiseks). Kas eesistujariik on kaalunud olemasolevate alternatiivide kasutamist käibemaksudirektiivi muutmiseks viisil, mis tagaks maksustamist puudutavates otsustes ühehäälsuse?
3. Määruse ettepaneku artikkel 20 annab kavandatava meetme raames kaitsevaldkonna kaupadele ajutise käibemaksuvabastuse. Sõnastus jääb ebaselgeks, kas on soovitud välistada kaitseotstarbeline kaup käibemaksu kohaldamisalast, kuna viidatud on nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ artiklile 2(1) või soovitakse kehtestada sellisele kaubale maksuvabastus nagu viidatud on ettepaneku põhjenduspunktis 28 või käibemaksuvabastus sisendkäibemaksu maha arvamise õigusega? Lisaks on reguleerimata sellise maksuerisuse rakendamise tõendamine.

Lisaks teeme ettepaneku arutada käibemaksuga seotud punkte Euroopa Komisjoni maksutöörühmas.

3. ÜHISHANKED

SAFE ettepanek näeb ette, et hangitakse EL-ist Euroopa Majanduspiirkonnast või Ukrainast. Laiendada võib teatud tingimustele veel mõnele kolmandatele riikidele. Tuleb olla tähelepanelik kuna selline piirang ei pruugi olla kõige sobivam olukorras kui eesmärk kiiresti hankida kaitseotstarbelisi kaupu, mida toodetakse kolmandates riikides ja või Euroopas ei toodeta piisavalt. Teisalt innustab selline piirang arendama Euroopa kaitsetööstust mis on selle algatuse üks eesmärk.

Hankijate eelistus ja päritolu

Toetame Euroopa Liidu (EL), Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) ja Ukraina ettevõtjate, teatud tingimustel kolmandate riikide ettevõtjate eelistamist, kuna määruse eesmärk on Euroopa kaitsetööstuse arendamine ja toetamine. Tootmine EL-is, EMP riikides või Ukrainas aitab vältida tarneahelate riske (nt geopoliitilised muutused, looduskatastroofid). Selline tingimus suurendab ka Eesti kaitsetööstuse ettevõtjatele hankelepingute saamise tõenäosust.

Raamlepingute laiendamine

Toetame võimalust kohaldada olemasolevaid raamlepinguid liituvatele hankijatele, kes algse hankelepingu osapooliks ei olnud (tegevus, mis üldjuhul ei ole riigihangetes lubatud).

Toetame pakkuja võimekusega arvestamist, mis väljendub enne uute hankijate lepinguga liitmist ettevõtjalt nõusoleku küsimises.

Väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus:

Tervitame selget luba kasutada ühishangetes väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust.

Kuna väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse kasutamist põhjendatakse eelkõige kiireloomulisusega, mitte tingimata hanke tundliku iseloomuga, soovitame lisada suunise kutsuda läbirääkimistele rohkem kui üks ettevõtja; see aitaks ära kasutada konkurentsi ning tagaks ka Eesti ettevõtjatele paremad võimalused osaleda piiriülestes hangetes, arvestades riikide kalduvust eelistada kohalikke ettevõtjaid.

4. Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKE)

Toetame VKEdele ja iduettevõtete osalemise soodustamist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Martin Põder
osakonnajuhataja

Priit Potisepp 53018156
Priit.Potisepp@fin.ee